

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ**

Навчально-науковий інститут Суспільних наук, адміністрування та права
Кафедра економіки, туризму та рекреації

УДК 658.331

Пояснювальна записка

до бакалаврської кваліфікаційної роботи на тему:

**Забезпечення фінансової стійкості
ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»
*Ensuring financial sustainability
PJSC 'Agrofirma Provesin'***

Виконав: студент групи Ез-41
спеціальності 051 «Економіка»
освітньо професійної програми
«Економіка»

_____ **Грицак Юрій Степанович**
Hrytsak Yurii Stepanovych

Науковий керівник:

_____ доц., к.е.н. Луців Н.Г.

Рецензент:

посада, наук. ступінь, прізвище та ініціали,

м. Львів – 2025

6. Висновки.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

1. Сутність та методика аналізу фінансової стійкості підприємства
2. Структура управління ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»
3. Динаміка трудових показників
4. Динаміка показників ефективності використання виробничих ресурсів
5. Динаміка структури статей активів, пасивів балансу.
6. Динаміка показників фінансової стійкості і ліквідності балансу
7. Оцінка типу фінансової стійкості
8. Динаміка показників рентабельності діяльності
9. SWOT- аналіз ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»
10. Пропозиції щодо забезпечення фінансової стійкості

6. Консультанти бакалаврської кваліфікаційної роботи:

Розділ	Прізвище ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 6 березня 2025 р.

Керівник роботи _____ Наталія ЛУЦІВ

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичний розділ	24.03-10.04	виконано
2	Аналітичний розділ	10.04-05.05	виконано
3	Рекомендаційний розділ	06.05-22.05	виконано
4	Вступ, висновки, реферат	23.05-4.06	виконано
5	Оформлення роботи	5.06-14.06	виконано

Студент _____

Керівник роботи _____ Наталія ЛУЦІВ

РЕФЕРАТ

Об'єктом дослідження - є процес виробничо-господарської діяльності та оцінка фінансової стійкості приватного акціонерного товариства «Агрофірма «Провесінь» («ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»)).

Предметом дослідження – виробничо-господарська діяльність та показники фінансової стійкості «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» за 2022-2024 роки.

Мета роботи – аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства, оцінка його фінансової стійкості та пошук шляхів її підвищення.

У першому розділі наведено теоретико-методичні основи аналізу фінансової стійкості підприємства, визначено сутність, завдання і методику проведення аналізу.

У другому розділі проведено аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства за період 2022-2024 років. Охарактеризовано господарсько-правові основи діяльності, продукцію і послуги, визначено динаміку зміни і використання трудових ресурсів, основних і оборотних засобів, обсягів реалізованої продукції. Здійснено поглиблений аналіз складу та структури активів і пасивів, показників ліквідності і фінансової стійкості, рентабельності. Визначено тип фінансової стійкості. Оцінено запас фінансової стійкості та поріг рентабельності.

У третьому розділі визначено проблеми і загрози діяльності малих аграрних підприємств в Україні у період воєнного стану, здійснено SWOT-аналіз підприємства, розроблено пропозиції і рекомендації щодо покращення виробничо-господарської діяльності та забезпечення фінансової стійкості «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».

Ключові слова: фінансова стійкість, економічний, аналіз, методи, показники, ліквідність, платоспроможність, рентабельність, активи, пасиви, загрози, пропозиції, рішення.

Сторінок - 52, листів -10, рисунків - 8, таблиць – 9, використаних джерел -43.

ABSTRACT

The object of research is the process of production and economic activity and assessment of the financial stability of the private joint-stock company 'Agrofirma Provesin' ('PJSC 'Agrofirma Provesin')

The subject of research is the production and economic activity and indicators of financial stability of PJSC 'Agrofirma 'Provesin" for 2022-2024.

The purpose of the study is to analyse the production and economic activities of the enterprise, assess its financial stability and find ways to improve it.

The first section presents the theoretical and methodological foundations for analysing the financial sustainability of an enterprise, defines the essence, objectives and methods of the analysis.

The second section analyses the production and economic activities of the branch for the period 2020-2022. The economic and legal basis of the activity is presented, products and services are described, the dynamics of changes and use of labour resources, fixed and current assets, and volumes of products sold are determined. An in-depth analysis of the composition and structure of assets and liabilities, indicators of solvency and financial stability, and profitability is carried out. The type of financial stability was determined. The financial stability margin and profitability threshold are estimated.

The third section identifies the problems and threats to the activities of small agricultural enterprises in Ukraine during the period of martial law, conducts a SWOT analysis of the enterprise, develops proposals and recommendations for improving the production and economic activities and ensuring the financial sustainability of PJSC 'Agrofirma 'Prozvyisin".

Keywords: financial sustainability, economic, analysis, methods, indicators, liquidity, solvency, profitability, assets, liabilities, threats, proposals, solutions.

Pages - 52, letters - 10, figures - 8, tables - 9, references - 43.

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	7
1. Теоретичні засади забезпечення фінансової стійкості підприємства.	9
1.1. Економічна сутність та особливості управління фінансовою стійкістю підприємства.....	9
1.2. Методика аналізу показників фінансової стійкості підприємства.....	12
2. Дослідження стану фінансової стійкості «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».....	16
2.1. Економічна характеристика підприємства.....	16
2.1.1. Загальна характеристика виробничо-господарської діяльності «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» та системи його управління.....	16
2.1.2. Персонал підприємства	19
2.1.3. Оцінка виробничих ресурсів підприємства	22
2.2. Дослідження фінансової стійкості	24
2.2.1. Аналіз складу і структури балансу підприємства	24
2.2.2. Аналіз динаміки показників платоспроможності і фінансової стійкості та типу фінансової стійкості.....	26
2.2.3. Аналіз динаміки показників рентабельності діяльності.....	30
3. Пропозиції та рекомендації щодо покращення управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».....	34
3.1. Аналіз проблем та загроз для фінансової стійкості ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» в умовах воєнного часу.....	34
3.2. Управлінські рішення щодо покращення виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».....	36
<i>Висновки</i>	43
<i>Список використаних джерел</i>	46
<i>Додаток А</i>	50
<i>Додаток Б</i>	51
<i>Додаток В</i>	52

ВСТУП

Актуальність теми. Воєнна агресія проти України створила безпрецедентні виклики для всіх секторів національної економіки, в т. ч. і для аграрної галузі, яка традиційно відіграє провідну роль у формуванні валового внутрішнього продукту, експортного потенціалу та продовольчої безпеки країни. Порушення логістичних ланцюгів, втрата доступу до земель, руйнування інфраструктури, нестача обігового капіталу та постійна невизначеність щодо майбутнього значно ускладнюють ведення господарської діяльності. У цьому контексті забезпечення фінансової стійкості підприємств є важливим завданням, адже саме вона є запорукою збереження виробничого потенціалу, стабільної діяльності та відновлення аграрного сектору на стратегічну перспективу.

Дослідження теоретичних і методичних аспектів забезпечення фінансової стійкості підприємства відображені в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: Альтмана Е., Абрютіної М.С., Бланка І.А Бівера У., Брігхема Є., Гіляровської Л., Грабовецького Б.Є., Івахненко В.М., Мниха Є.В., Павловської О.В., Поддєрьогіна А., Савицької Г.В., Савчука В.К., Таффлера Т., Тютюнника Ю.М., Філімоненко О.С та інших.

Актуальність і важливість питання управління фінансовою стійкістю і велике значення цього процесу для фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств як в коротко- так і в довготерміновому періоді обумовили вибір теми, мету і послідовність наукового дослідження.

Мета роботи – провести оцінку фінансової стійкості ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» та визначити напрями щодо її підвищення.

Завдання роботи:

- визначити сутність поняття «фінансова стійкість», її роль на підприємстві та методику проведення аналізу;
- провести оцінку та аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»;

- здійснити аналіз складу, структури і динаміки капіталу;
- визначити динаміку відносних показників фінансової стійкості;
- визначити тип фінансової стійкості;
- провести аналіз показників рентабельності діяльності підприємства, порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості;
- провести SWOT-аналіз і визначити напрями підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».

Об'єктом дослідження - є процес управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».

Предметом дослідження - є теоретичні й методичні підходи щодо управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використовувалися такі методи та прийоми: аналізу і синтезу, індукції і дедукції, абстрагування, узагальнення, розрахунково-аналітичний, SWOT-аналіз, графоаналітичний.

Наукова новизна дослідження. Науковою новизною відзначаються такі теоретичні та методологічні результати роботи:

удосконалено:

- методику управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».

Одержали подальший розвиток:

- методика комплексного аналізу показників фінансової стійкості ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».
- методика аналізу стратегічних напрямів діяльності ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».

Результати виконаної кваліфікаційної роботи можуть бути впроваджені у практику управління фінансово-економічною ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».

Розділ 1. Теоретичні засади забезпечення фінансової стійкості підприємства

1.1. Економічна сутність та особливості управління фінансовою стійкістю підприємства

Фінансова стійкість визначає здатність підприємства ефективно управляти ресурсами, виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, інвесторами, постачальниками та іншими контрагентами, а також витримувати вплив несприятливих змін зовнішнього середовища. Чим вищий рівень фінансової стійкості, тим меншою є залежність підприємства від коливань ринку та меншими ризики банкрутства. Стійке фінансове становище є передумовою управлінських рішень щодо інвестиційного розвитку, диверсифікації, розширення ринків збуту та інноваційної діяльності підприємства. Отже, забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства є одним з головних завдань оперативного та стратегічного менеджменту.

Категорія "фінансова стійкість" в економічній літературі трактується по різному. Наведемо основні визначення цього поняття (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Узагальнення сутності поняття «фінансова стійкість» підприємства

Автор (джерело)	Визначення
1	2
Великий економічний словник [14]	Стабільність фінансового положення, що відображається у збалансованості фінансів, достатній ліквідності активів, наявності необхідних резервів»
Грабовецький Б.Є. [8, с.141]	Надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від ринкової кон'юнктури, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування.
Савицька Г.В. [32, с.153]	Здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому і зовнішньому середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику.

Продовження таблиці 1.1	
1	2
Бланк І.А. [2, с.93]	Характеристика стабільності фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів, які використовуються.
Філімоненко О.С. [37, с.344]	Стан підприємства, при якому розмір його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним.
Івахненко В.М. [15, с.173]	Фінансова стійкість відображає збалансованість засобів та джерел їх формування, доходів і витрат, грошових і товарних потоків, оцінюється на підставі співвідношення власного і залученого капіталу підприємства, темпів нагромадження власних засобів внаслідок господарської діяльності, співвідношення довгострокових і поточних зобов'язань, достатності забезпечення матеріальних оборотних засобів власними джерелами.
Тютюнник Ю.М. [35, с.351]	Визначає фінансову стійкість як здатність підприємства функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу активів і пасивів у мінливому економічному середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику.
Шелудько В. М. [42, с.223]	Фінансова стійкість полягає в тому, що активи компанії мають постійне джерело формування, що гарантує платоспроможність і незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури та поведінки партнерів

Складено автором

Узагальнюючи підходи до визначення поняття «фінансова стійкість» виділимо основні складові, які вона відображає:

- ефективність управління ресурсами;
- платоспроможність;
- стабільність фінансової діяльності;
- здатність фінансувати господарську діяльність;
- фінансову безпеку.

Отже, фінансова стійкість – це комплексна фінансово-економічна категорія, яка відображає здатність підприємства до фінансування своєї

діяльності, його фінансову платоспроможність, фінансову незалежність, а також рівень адаптивності та можливості розвитку на перспективу.

Основна мета управління фінансовою стійкістю підприємства полягає в забезпеченні фінансової безпеки та стабільності функціонування підприємства в умовах змінного зовнішнього середовища шляхом підтримання оптимального балансу між прибутковістю, платоспроможністю, ліквідністю та фінансовою незалежністю.

Процес управління фінансовою стійкістю - це сукупність циклічних дій, пов'язаних з виявленням факторів, що впливають на фінансову стійкість пошуком і організацією виконання прийнятих рішень.

Управління фінансовою стійкістю передбачає виконання певних етапів, які відображені на рис. 1.1.

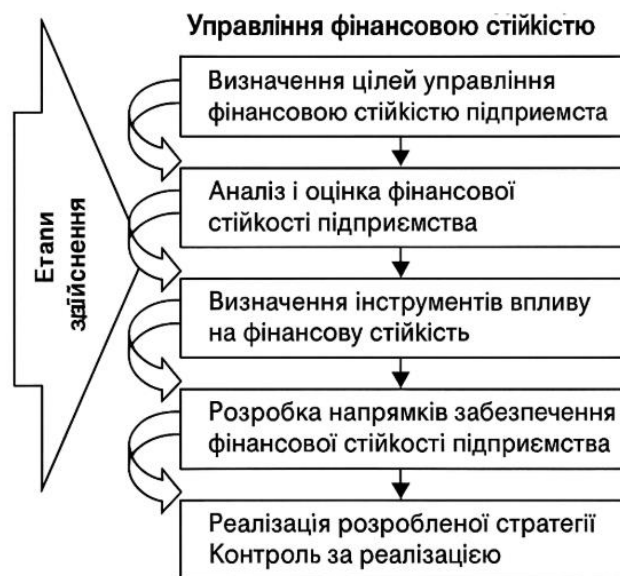

Рис.1.1. Процес управління фінансовою стійкістю підприємства

Досягнення визначеного рівня фінансової стійкості підприємства впливає на політику управління прибутком, витратами, грошовими потоками, а також структуру капіталу та активів. Постійний моніторинг рівня фінансової стійкості є частиною системи управлінського контролю. Він дозволяє оперативно виявляти негативні тенденції та приймати відповідні заходи.

1.2. Методика аналізу показників фінансової стійкості підприємства

Рівень фінансової стійкості підприємства визначається за комплексною оцінкою показників, які характеризують фінансовий стан підприємства [3,4,5,6,8,10,11,18,22,29,31,36]. Послідовність визначення цих показників визначається характером поставлених завдань, видом управління. Узагальнення наукових досліджень дозволяє нам визначити такі основні етапи аналізу фінансової стійкості підприємства:

- 1) загальна оцінка фінансової стійкості
- 2) розрахунок за даними балансу системи відносних показників фінансової стійкості;
- 3) розрахунок за даними балансу системи абсолютних показників, які характеризують забезпеченість запасів джерелами формування і дають можливість визначити відповідний тип фінансової стійкості підприємства
- 4) розрахунок та факторний аналіз порогу рентабельності і запасу фінансової стійкості.

Типова структура груп показників представлена на рис. 1.2.

1. Загальне оцінювання фінансової стійкості передбачає визначення:

- стійкості джерел формування капіталу (оцінка структури та стабільності джерел фінансування активів підприємства) ;
- ресурсної стійкості (оцінка використання ресурсів матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних ресурсів).;
- стійкості управління.

Стійкість джерел формування капіталу. Цей аспект аналізу передбачає оцінку структури та стабільності джерел фінансування активів підприємства. Досліджуються питання співвідношення власного та позикового капіталу, формування джерел поповнення фінансових ресурсів та здатність підприємства забезпечувати самофінансування. Основні показники: частка власного капіталу в загальному обсязі пасивів; наявність нерозподіленого прибутку як внутрішнього джерела ресурсів; стабільність позикових коштів

(довгострокові кредити є більшими за короткострокові зобов'язання); потенціал формування резервів та страхових фондів.

Рис. 1.2. Комплексна методика визначення фінансової стійкості

Ресурсна стійкість означає здатність підприємства забезпечити безперервне функціонування шляхом ефективного залучення, формування та використання необхідних ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних). Оцінюються такі параметри: рівень інтеграції у ринкову інфраструктуру (постачальники, логістика, комунікації); можливість мобілізації зовнішніх фінансових ресурсів; стан матеріально-технічної бази; контроль за рухом грошових коштів та ефективність їх розподілу; співпраця з банками, фондами, лізинговими або інвестиційними структурами.

Стійкість управління аналізується з погляду відповідності організаційної та виробничої структури підприємства вибраній стратегії розвитку та ринковій кон'юктурі.

2. Відносні (коефіцієнтні) показники - це група фінансових індикаторів, які дозволяють оцінити стан підприємства шляхом порівняння різних статей фінансової звітності. Вони є основним інструментом для кількісної оцінки фінансової стійкості, платоспроможності, стабільності джерел фінансування та незалежності від зовнішніх джерел. Зміст та порядок розрахунку показників фінансової стійкості відображено в додатку А.

3. Абсолютні показники фінансової стійкості - дозволяють оцінити обсяг і структуру джерел фінансування, рівень забезпеченості матеріальних оборотних активів, платоспроможність і фінансову рівновагу підприємства. Вони є основою для класифікації типів фінансової стійкості (додаток Б).

4. Показники прибутковості операційної діяльності дозволяють оцінити ефективність основної діяльності підприємства не пов'язаної з зовнішніми джерелами доходу.

Поріг рентабельності — це точка нульового прибутку (доходи дорівнюють витратам).

$$ПР = \frac{ПВ}{1 - ЗВ/ОД} \quad (1.1)$$

Де, ПВ – постійні витрати;

ЗВ - змінні витрати;

ОД – операційний дохід.

Запас фінансової стійкості — це різниця між фактичним обсягом реалізації (виручкою) і порогом рентабельності. Він показує, наскільки виручка може зменшитись, перш ніж підприємство стане збитковим.

$$ЗФС = \frac{ОД - ПР}{ОД} * 100\% \quad (1.2)$$

На практиці застосовується при виробленні рішень антикризового управління (допомагає зрозуміти, наскільки підприємство вразливе до

коливань ринку), ціноутворенні і плануванні обсягів продажу (дає орієнтир, який мінімум виручки забезпечує безпечну зону), інвестиційному аналізі (інвестори та кредитори можуть оцінити рівень ризику).

Висновки до розділу 1

Фінансова стійкість підприємства є комплексним поняттям, яке відображає здатність суб'єкта господарювання забезпечувати рівновагу між активами та їх фінансовими забезпеченнями, підтримувати платоспроможність, фінансову незалежність і здатність до розвитку в умовах динамічного зовнішнього середовища.

У науковій літературі представлено різні підходи до трактування поняття «фінансова стійкість», однак спільним у більшості авторських позицій є визначення її зв'язку з ефективним управлінням ресурсами, фінансовою безпекою, стабільністю діяльності та самофінансуванням.

Управління фінансовою стійкістю - це комплексний процес, який передбачає виявлення чинників впливу, формування стратегічних та оперативних рішень та контроль за їх реалізацією. Основна мета полягає у досягненні фінансової рівноваги через підтримання оптимального співвідношення прибутковості, ліквідності, платоспроможності та автономії, що вимагає проведення комплексного аналізу фінансово-економічних показників.

Методологія аналізу фінансової стійкості підприємства передбачає оцінку джерел формування капіталу, показників ресурсної стійкості, структури управління. Відносних та абсолютних коефіцієнтів, а також показників прибутковості операційної діяльності. Їх системна оцінка дозволяє виявити тип фінансової стійкості підприємства, а також визначити сильні й слабкі аспекти фінансової діяльності, розробити плани інвестиційної діяльності та, за потреби, заходи антикризового управління для уникнення банкрутства підприємства.

Розділ 2. Дослідження стану фінансової стійкості «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».

2.1. Економічна характеристика підприємства

2.1.1. Загальна характеристика виробничо-господарської діяльності «ПрАТ «Агрофірма “Провесінь” та системи його управління

Приватне акціонерне товариство «Агрофірма «Провесінь» засноване у 1996 році в місті Львові і є незалежним економічним суб'єктом з приватною формою власності. Скорочена назва «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь». За розмірами – це мале підприємство. Юридична адреса компанії: Україна, Львівська область, місто Львів, вулиця Тракт Глинянський, будинок 152, індекс 79067 [27].

Основною метою функціонування «ПрАТ «Агрофірма “Провесінь” - є отримання прибутку шляхом виробництва, обробки та продажу сільськогосподарської продукції, а також через виконання додаткових видів діяльності. Приватне акціонерне товариство «Агрофірма «Провесінь» спеціалізується на вирощуванні овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів. Основна продукція підприємства включає свіжі овочі, зокрема моркву, баклажани, редис, салат, огірки, капусту, кабачки, лимони, кріп. Окрім того, агрофірма займається вирощуванням зернових культур, тютюну, конопель, ягід, горіхів, пряних і лікарських культур, а також післяурожайною діяльністю і обробкою насіння для відтворення. Підприємство має тепличне господарство, що спеціалізується на вирощуванні свіжих овочів, зокрема тепличних огірків та помідорів [27].

Приватне акціонерне товариство "Агрофірма “Провесінь” належить до категорії юридичних осіб відповідно до норм українського законодавства, що надає підприємству широкий спектр правових можливостей та зобов'язань. Як юридична особа, товариство володіє майном, що дозволяє вести незалежну економічну діяльність і несе відповідальність за виконання своїх зобов'язань тільки в межах цього майна. Підприємство функціонує на основі

відокремленого балансу, веде рахунки в банківських установах, а також має товарний знак, зареєстрований у відповідності до чинного законодавства. Акціонерне товариство відповідає за свої зобов'язання всім своїм майном, згідно з нормами законодавства. Воно володіє широкими повноваженнями для укладення договорів, набуття прав та представлення своїх інтересів у судових інстанціях різного рівня. Це дозволяє Товариству ефективно управляти фінансовими ресурсами, здійснювати розрахунки з контрагентами та персоналом, а також забезпечувати фінансову звітність у відповідності до встановлених стандартів.

Статут ПрАТ "Агрофірма "Провесінь", затверджений на загальних зборах акціонерів, є основним внутрішнім документом, який регламентує права та обов'язки всіх учасників товариства. Цей документ окреслює основи організаційної структури, порядок прийняття рішень, а також визначає умови вступу й виходу з акціонерів. На підставі цього Статуту визначається і можливість участі в асоціаціях та інших об'єднаннях, що може здійснюватися лише за згодою акціонерів і відповідно до корпоративної стратегії підприємства.

Важливим аспектом є те, що ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» має товарний знак, зареєстрований згідно чинного законодавства. Це не лише дозволяє захищати брендову ідентичність, але і відкриває додаткові можливості для юридичного захисту від копій та підробок, що може значно вплинути на відносини з партнерами та споживачами.

Приватне акціонерне товариство «Агрофірма «Провесінь» займає провідну роль серед сільськогосподарських підприємств регіону, завдяки своєму багатoproфільному підходу до ведення господарства та використання сучасних технологій. Інноваційні методи виробництва, спрямовані на підвищення якості продукції та розширення її асортименту, дозволяють підприємству підтримувати високу конкурентоспроможність на аграрному ринку.

Загальна структура управління підприємства відображена на рис. 2.1.

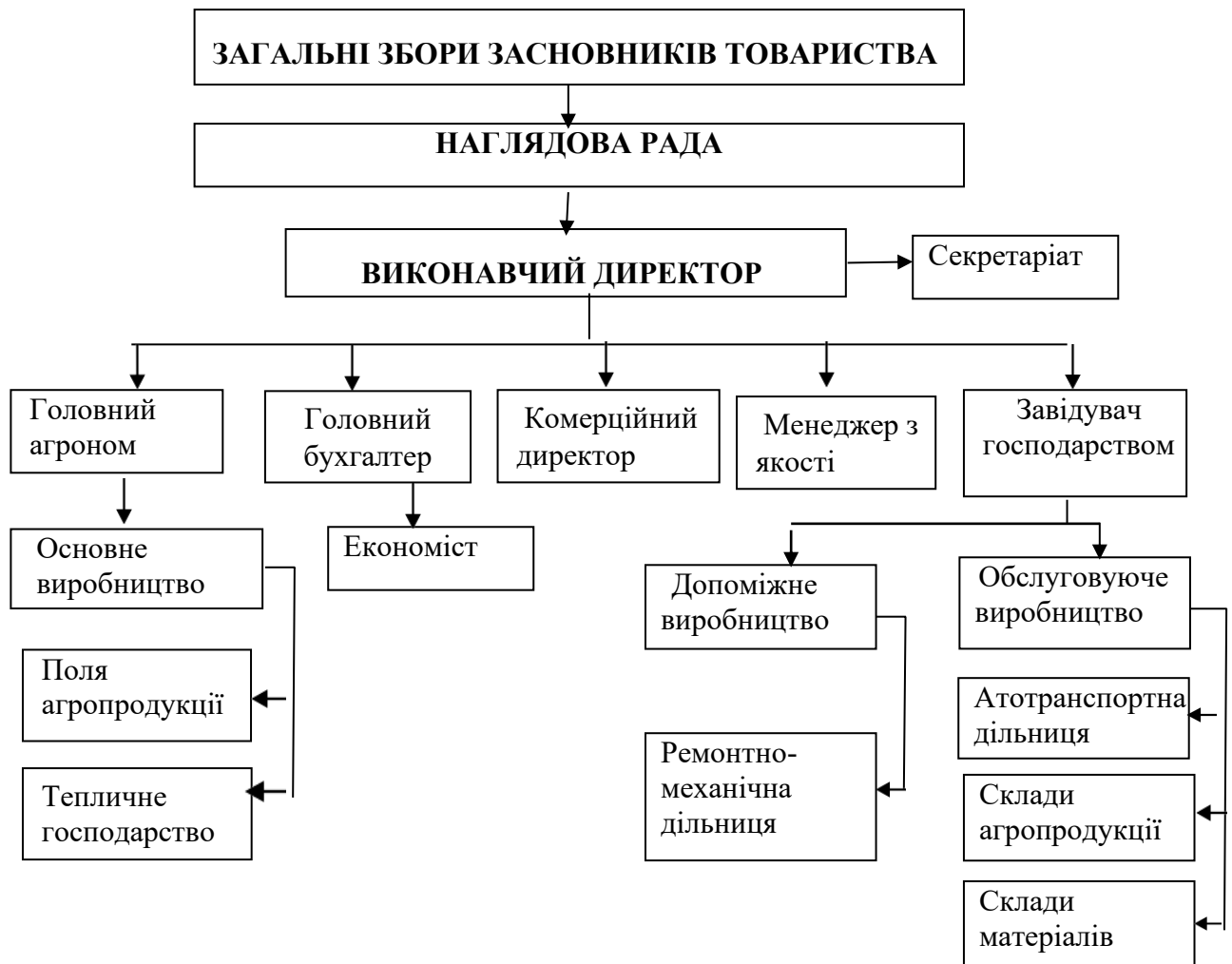

Рис. 2.1. Загальна структура управління ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

Найвищим органом управління ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» є загальні збори акціонерів. До найголовніших функцій загальних зборів акціонерів належать вибори керівних органів товариства та розгляд фінансового звіту. Наглядова рада контролює та регулює роботу виконавчого органу (директора) в межах, передбачених статутом товариства. Головний бухгалтер організовує та веде бухгалтерський облік усіх господарських операцій відповідно до законодавства України.

Головний агроном координує роботу основних виробничих підрозділів, ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» використовує передові агротехнології на полях та теплицях, що сприяє збільшенню врожайності та підвищенню екологічності продукції. Застосування системи крапельного зрошування та

природних добрив забезпечує стабільний ріст та високий вміст корисних речовин у культурі.

Менеджер з якості відповідає за організацію системи контролю якості на всіх етапах виробництва (від вирощування до зберігання і відвантаження). Забезпечення високих стандартів безпеки та якості продукції досягається завдяки впровадженню міжнародних стандартів у процесі виробництва.

Менеджер зі збуту займається розробкою та реалізацією стратегії збуту сільськогосподарської продукції. ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» робить акцент на екологічно чистому виробництві, що впливає на підвищення споживчої лояльності та довіри.

У допоміжних підрозділах виробництва проводиться технічне обслуговування сільськогосподарської техніки та обладнання. Підтримка високоякісного стану технічних засобів дозволяє зменшити простої, економити паливо і добриво, а також скоротити витрати на ремонт. Окрім того, автоматизація цих процесів забезпечує операційну ефективність і зменшує ручну працю, що позитивно відображається на продуктивності.

До обслуговуючих підрозділів філії входить автотранспортна дільниця і склади агропродукції та матеріалів. Власні потужності зберігання передбачають наявність складів, обладнаних системами вентиляції, що дозволяє значно збільшити термін зберігання продукції, без втрати її якісних характеристик. Дистрибуція продукції організована так, щоб забезпечити оперативне доставлення товарів до кінцевого споживача в оптимальні терміни з урахуванням сезонності і ринкових коливань

2.1.2. Персонал підприємства

Стійкість управління підприємства значною мірою залежить від компетентності, професіоналізму та мотивації персоналу, який забезпечує реалізацію управлінських рішень на всіх рівнях. Оцінка персоналу є необхідною для виявлення сильних і слабких сторін працівників, ефективного

розподілу обов'язків та планування професійного розвитку. Це дозволяє підвищити загальну ефективність діяльності та адаптивність підприємства до змін у зовнішньому середовищі.

За даними таблиці 2.1. проаналізуємо динаміку зміни трудових показників.

Таблиця 2.1

Динаміка показників ефективності використання трудових ресурсів

ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

Показники	Роки			Абсолютне Відхилення (+/-)		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023р./ 2022р.	2024р./ 2023р.	2023р./ 2022р.	2024р./ 2023р.
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	14409,6	26151,7	23218,4	+11742,1	-2933,3	81,49	-11,22
Собівартість реалізованої продукції	10792,5	10698,5	16328,4	-94	5629,9	-0,87	52,62
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	19	26	35	7	9	36,84	34,62
Середньорічний обсяг реалізованої продукції, що припадає на одного працівника, тис. грн./ особу	758,4	1005,83	663,38	247,43	-342,45	32,63	-34,05
Фонд оплати праці працівників, тис. грн.	2698,4	4342,3	6320,1	1643,9	1977,8	60,92	45,55
Середньомісячна заробітна плата працівника, тис. грн.	11,84	13,92	15,05	2,08	1,13	17,6	8,12
Зарплатомісткість, тис. грн.	568,03	411,48	466,53	-13,43	625,54	-27,56	13,38

Середньооблікова чисельність працівників зросла з 19 осіб у 2022 році до 35 осіб у 2024 році, що свідчить про розширення виробничих можливостей та реалізацію нових проектів.

Середньомісячна заробітна плата зросла на 17,6% у 2023 році та ще на

8,12% у 2024 році, що може бути пов'язано із зусиллями у підвищенні мотивації та збереженні кадрового потенціалу. Водночас, показник продуктивності праці коливався: у 2023 році збільшився на 32,6%, однак у 2024 році - зменшився. В загальному за період 2022-2024 років показник виробітку, внаслідок зменшення обсягів реалізації продукції, знизився на 12,5%, що вказує на зниження ділової активності підприємства.

Показник зарплатомісткості, який відображає частку витрат на оплату праці в загальній собівартості продукції за цей період зменшився на 17,9%. В першу чергу, це пов'язано із загальним зростанням собівартості продукції. У період з 2022 по 2024 роки вона зросла в 1,5 разів.

Тенденцію зростання обсягів чистого доходу від реалізації продукції, виробітку і заробітної плати відображено на рис. 2.1.

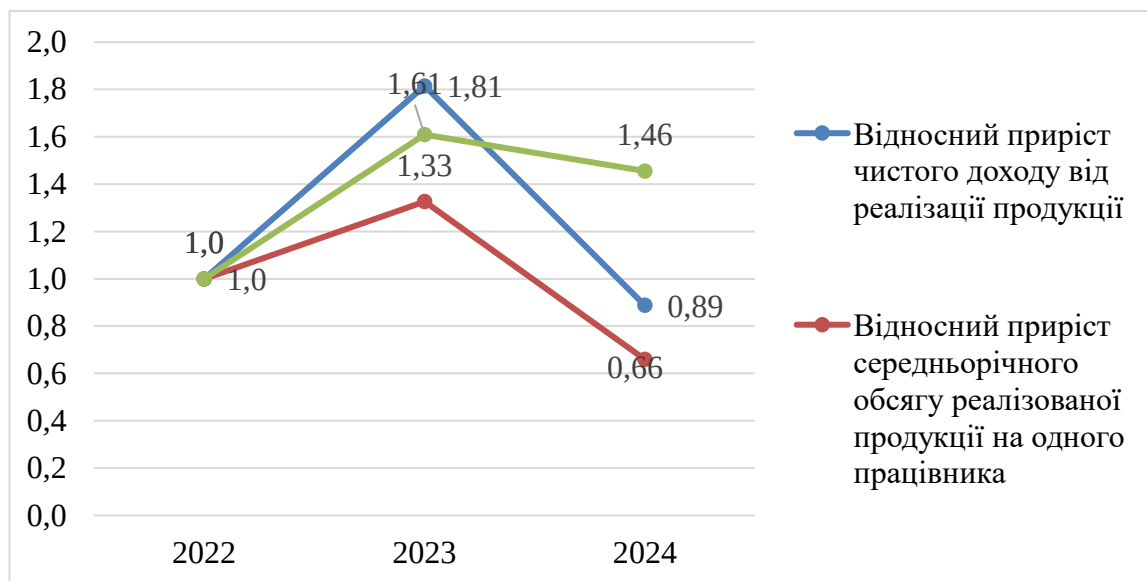

Рис. 2.1. Динаміка приросту заробітної плати та продуктивності праці ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

Як бачимо, приріст заробітної плати випереджав приріст виробітку та приріст обсягів реалізації продукції. Це є економічно недоцільним та вимагає удосконалення планів виробничої діяльності підприємства.

2.1.3. Оцінка використання виробничих ресурсів підприємства

Наявність виробничих ресурсів - є важливою передумовою забезпечення сталого та ефективного функціонування підприємства. Виробничі засоби становлять сукупність матеріально-речових ресурсів, які беруть участь у виробничому процесі і поділяються на засоби праці, які формують структуру основних засобів та предмети праці, які належать до оборотних засобів [29].

У процесі аналізу важливо оцінити основні засоби за первісною (відновленою) та залишковою вартістю. Такий підхід дозволяє врахувати зміни у вартості активів з часом та їх фактичний фізичний стан. Аналіз показників, які характеризують стан і рівень ефективності використання основних засобів, дозволяє виявити внутрішні резерви підвищення ефективності їх використання, а також обґрунтувати напрями оновлення або модернізації устаткування та інфраструктурних об'єктів.

Значення вартостей основних засобів і показників технічного стану представлено в таблиці 2.2, динаміка зміни показників ефективності використання – фондодіддачі і фондоозброєності - на рис. 2.2.

Таблиця 2.2

Показники стану основних засобів на ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2022	2023	2024	2023р./2022р.	2024р./2023р.	2023р./2022р.	2024р./2023р.
Первісна вартість, тис. грн.	48688,4	51215,4	51190,4	2527	-25	5,19	-0,05
Знос, тис. грн.	32548	32873,6	34320,1	325,6	1446,5	1,00	4,40
Залишкова вартість, тис. грн.	16140,4	18341,8	16870,3	2201,4	-1471,5	13,64	-8,02
Вартість введених ОЗ, тис. грн.	1256,2	3699,1	3987,2	2442,9	288,1	194,47	7,79
Вартість ОЗ, що вибули, тис. грн.	345,8	1568,4	1145,9	1222,6	-422,5	353,56	-26,94
Коефіцієнт зносу	0,6685	0,6419	0,6704	0,0167	-0,0266	0,0286	-0,04
Коефіцієнт придатності	0,3315	0,3581	0,3296	-0,0167	0,0266	-0,0286	0,0803
Коефіцієнт оновлення	0,0253	0,0693	0,0738	0,0440	0,0045	273,78	106,42
Коефіцієнт вибуття	0,0071	0,0306	0,0224	0,0235	-0,0082	431,18	73,10

Найвищий ступінь оновлення спостерігався у 2024р. Загалом, приріст вартості основних засобів за цей період склав 5,14 %. Показник зношення практично не змінився, що свідчить про політику модернізації основного капіталу підприємства.

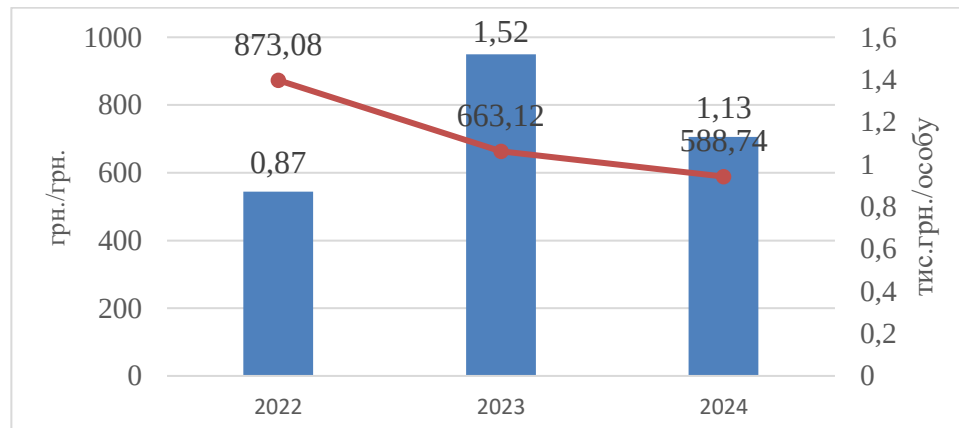

Рис. 2.2. Динаміка фондовіддачі і фондоозброєності

Показник ефективності використання основних засобів – фондовіддача змінювалася нерівномірно: у 2023 р. збільшилася, а у 2024р. – зменшилася. Загалом, за аналізований період, показник фондовіддачі збільшився на 29,9%.

Натомість, показник фондоозброєності, який відображає рівень механізації праці – зменшився. Це зумовлено збільшенням чисельності персоналу у 1,8 разів.

Оборотні кошти – це кошти авансовані в операційний цикл створення продукції. Від їхньої структури залежить платоспроможність і здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання. Базовими показниками, які відображають ефективність використання оборотних коштів – є коефіцієнт оборотності (показує кількість обертів капіталу вкладеного в оборотні засоби за певний період) і тривалість обороту (визначає час обороту капіталу) [29]. Динаміка зміни показників подана на рис.2.3.

В результаті приросту чистого доходу від реалізації продукції та зменшення середньорічних залишків оборотних засобів, з 2022 р. по 2024р. коефіцієнт оборотності збільшився у 2 рази, а тривалість обороту скоротилася

на 95,94 дні. Це зменшує потребу підприємства в кредитних ресурсах та підвищує його фінансову стійкість.

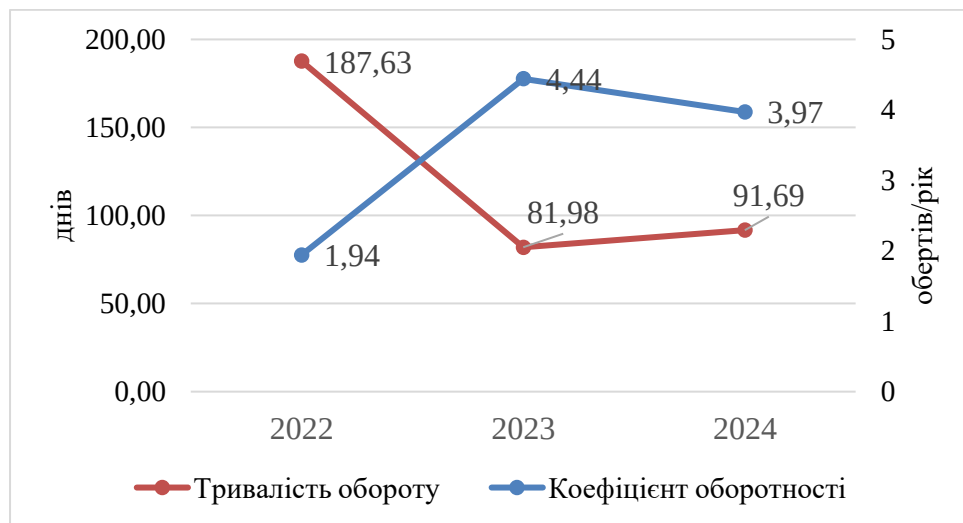

Рис. 2.3. Динаміка коефіцієнта оборотності і тривалості обороту оборотних засобів

2.2. Дослідження фінансової стійкості «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

2.2.1. Аналіз складу і структури балансу підприємства

Оцінка структури балансу дозволяє зрозуміти процес формування активів та їхнє фінансування- за рахунок власного чи залученого капіталу. За даними фінансової звітності «Звіт про фінансовий стан» форма №1 визначимо елементний склад статей балансу. Динаміка структури активів підприємства наведена на рис.2.4, пасивів – на рис.2.5.

Як бачимо, за період 2022-2024 років вартість необоротних активів збільшилася на 5738,25 тис.грн. (24,6%), а оборотних зменшилася на 1567,9 тис.грн. (21,1%). В загальній структурі активів частка необоротних зростала: у 2022р. -74,8%, у 2023р.- 82,9%, 2024р.- 93,1%. Відповідно, питома вага оборотних зменшувалася.

У структурі необоротних активів основні засоби становили близько 70%, незавершені капітальні інвестиції близько 25% (у 2023р. їх частка зросла до 31,7%, а у 2024 р. зменшилася до 25,8%). Це вказує на інвестиції в розширення

виробництва та є позитивним чинником. Також у структурі необоротних активів підприємства є невелика частка нематеріальних активів.

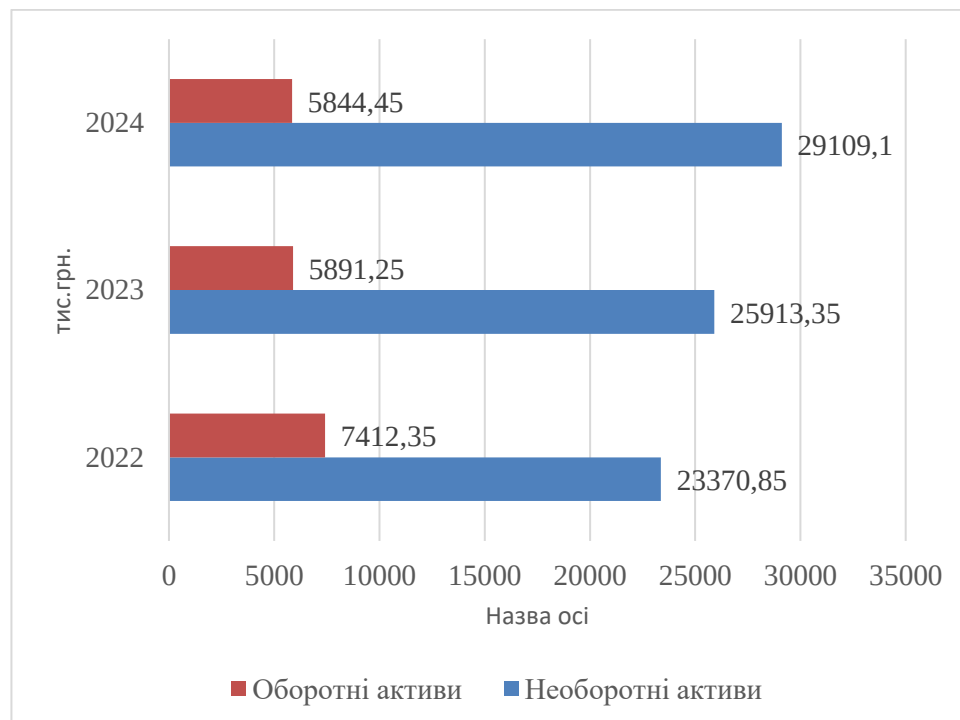

Рис. 2.4. Динаміка статей активів «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

За період 2022-2024 років у структурі оборотних активів найбільшу частку займали запаси 22,3%-27%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 28,17% (2023 р.) і 18,36% (2024р.); грошові кошти на рахунках 6,36% (2023р) та 12,63% (2024р); витрати майбутніх періодів 9,91% (2022р.) і 14,5% (2024р.). Загалом, спостерігалася тенденція до зниження вартості дебіторської заборгованості і це прискорило оборотність оборотних активів та збільшення вартості майбутніх періодів, що вказує на інвестиції у підготовку виробництва «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь».

За період 2022-2024 років величина балансу підприємства збільшилася на 4170,35 тис.грн. (13,6%). Склад пасивів балансу представлений власним капіталом (у 2022р.- 46,35%, у 2024р. – 43,53%); довгостроковими зобов'язаннями і забезпеченнями (у 2024р. – 28,9%); та поточними зобов'язаннями і забезпеченнями (у 2024р. – 27,6%). При цьому, питома вага власного капіталу на кінець аналізованого періоду знизилася, а поточних зобов'язань і забезпечень збільшилася.

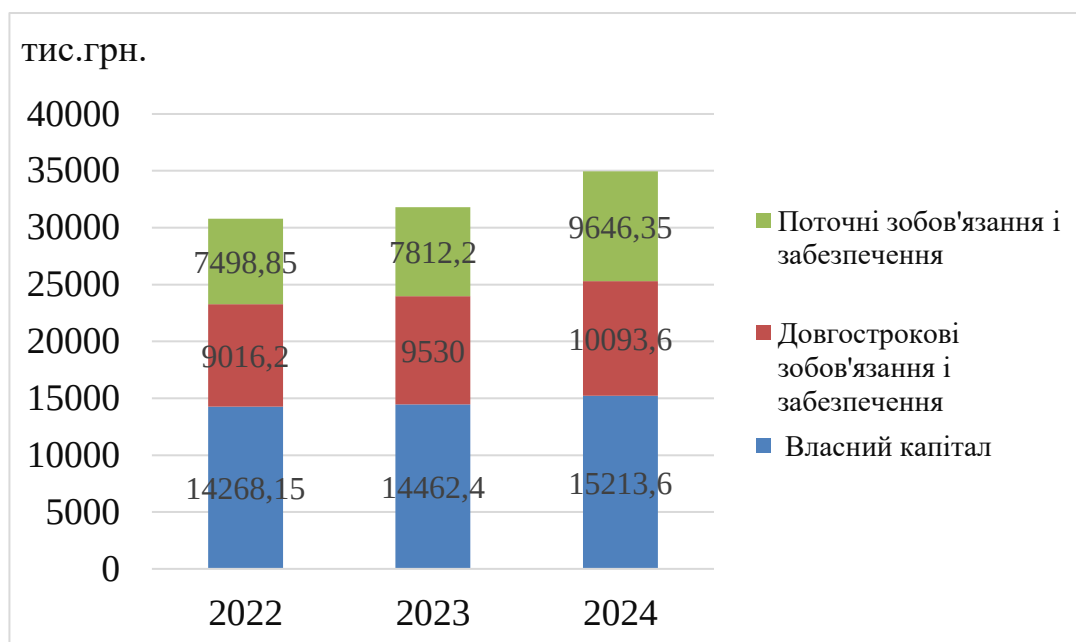

Рис. 2.5. Динаміка статей пасивів «ПрАТ «Агрофірма «Провесін»

2.2.2. Аналіз динаміки показників платоспроможності і фінансової стійкості

Здатність підприємства своєчасно виконувати свої боргові зобов'язання визначається за допомогою фінансових показників платоспроможності та ліквідності. Платоспроможність підприємства безпосередньо пов'язана з тим, наскільки його баланс є ліквідним, тобто наскільки швидко активи можуть бути перетворені в грошові кошти для покриття поточних зобов'язань. Аналіз ліквідності балансу здійснюється шляхом порівняння величини активів і короткострокових зобов'язань, згрупованих відповідно до швидкості їх перетворення у грошову форму або погашення. Для цього активи класифікують за рівнем ліквідності: високоліквідні (грошові кошти) від середньоліквідні (грошові кошти та короткострокова дебіторська заборгованість) низьколіквідні (грошові кошти, дебіторська заборгованість, запаси, інші оборотні та необоротні активи). Нормативні значення для коефіцієнтів абсолютної ліквідності становлять $[0,2-0,35]$; швидкої ліквідності $[0,8-1,5]$; поточної ліквідності $[1,0-2,0]$.

Динаміка показників ліквідності відображена на рис.2.6.

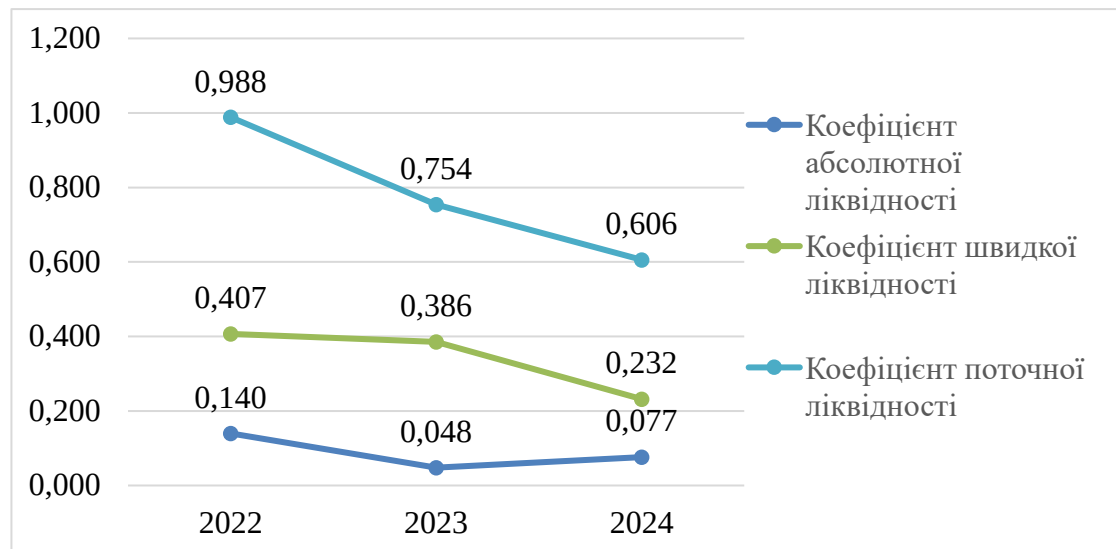

Рис.2.6. Показники ліквідності балансу «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

У період 2022-2024 років показники ліквідності балансу підприємства були нижчі нормативного значення. Низькі показники можуть свідчити про підвищені ризики втрати платоспроможності. Це потребує оптимізації структури активів і пасивів та вказує на те, що підприємство повинно вжити заходів щодо посилення контролю за обігом оборотного капіталу, зменшення дебіторської заборгованості, а також підвищення частки ліквідних активів.

За даними таблиці 2.3 проаналізуємо відносні показники фінансової стійкості підприємства. Аналіз показників фінансової стійкості виявив проблеми в структурі капіталу та ліквідності підприємства. Визначені коефіцієнти відхиляються від нормативних значень із тенденцією до погіршення у 2024 році.

Коефіцієнт автономії знизився з 0,464 (2022 р.) до 0,435 (2024 р.) при нормі $>0,5$, що свідчить про недостатність власних коштів. Коефіцієнт фінансової залежності у 2024р. становив 2,298 (норма <2), що вказує на велику частку позикових ресурсів в капіталі підприємства. Спостерігається також зниження ліквідності балансу. Так, від'ємні значення коефіцієнтів

маневреності власного капіталу (-0,25 у 2024р.) свідчать про дефіцит власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності.

Таблиця 2.3

Динаміка показників фінансової стійкості «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

Показники	Роки			Норматив не значення
	2022	2023	2024	
1. Коефіцієнт автономії	0,464	0,455	0,435	>0,5
<i>Зміна у порів. з попереднім р.</i>		-0,009	-0,019	
2. Коефіцієнт фінансової залежності	2,157	2,199	2,298	<2
<i>Зміна у порів. з попереднім р.</i>		0,042	0,098	
3. Коефіцієнт фінансового ризику	1,157	1,199	1,298	<1,5 >0,67
<i>Зміна у порів. з попереднім р.</i>		0,042	0,098	
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,006	-0,133	-0,250	>0 рік
<i>Зміна у порів. з попереднім р.</i>		-0,127	-0,117	
5. Коефіцієнт маневреності власних оборотних засобів	-0,115	-0,033	-0,053	>0 рік
<i>Зміна у порів. з попереднім р.</i>		0,082	-0,020	
6. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,536	0,545	0,565	<0,5
<i>Зміна у порів. з попереднім р.</i>		0,009	0,019	
7. Коефіцієнт фінансової стабільності	0,864	0,834	0,771	>1 рік
<i>Зміна у порів. з попереднім р.</i>		-0,030	-0,063	

Коефіцієнт фінансової стабільності знизився до 0,771 (норма >1), внаслідок зменшення частки стабільних джерел фінансування. Коефіцієнт фінансового ризику збільшився до 1,298 (норма <1,5), що вказує на збільшення кредитного навантаження. А показник концентрації позикового капіталу перевищував нормативне значення, погіршуючи фінансову незалежність підприємства.

Визначимо тип фінансової стійкості підприємства. Дані та методика розрахунків представлені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Оцінка типу фінансової стійкості «ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

№ п/п	Показники	Роки		
		2022	2023	2024
1.	Наявність власних оборотних засобів [р.1495-р.1095]	-9102,7	-11451	-13895,5
2.	Наявність довгострокових джерел формування запасів [(р.1495+р.1595) - р.1095]	-86,5	-1920,95	-3801,9
3.	Показник загальної величини джерел формування запасів [(р.1495+ р.1595+р.1695)-р.1095]	7412,35	5891,25	5844,45
4.	Вартість запасів (р.1100)	2000,25	1313,1	1582,95
5.	Надлишок (+) або недостача (-) власних оборотних засобів (р.1-р.4)	-11102,95	-12764,1	-15478,5
6.	Надлишок (+) або недостача (-) довгострокових джерел формування (р.2-р.4)	-2086,75	-3234,05	-5384,85
7.	Надлишок (+) або недостача (-) загальної величини джерел формування запасів (р.3-р.4)	5412,1	4578,15	4261,5
8.	Тип фінансової стійкості (р.4,р.5; р.6; р.7)	нестійкий	нестійкий	нестійкий

Наявність власних оборотних засобів. Як бачимо, показник має стійке від'ємне значення, що свідчить про повну відсутність власного фінансування запасів. Підприємство не покриває навіть частину оборотного капіталу за рахунок власних коштів.

Наявність довгострокових джерел формування запасів. Показник мав тенденцію до зниження, що свідчить про зниження довгострокової фінансової підтримки, яка могла б компенсувати нестачу власного капіталу.

Загальна величина джерел формування запасів (включаючи короткострокові зобов'язання) у період 2022-2024 років була позитивною. При цьому, спостерігалася тенденція до її зменшення.

Як бачимо, є дефіцит власних і довгострокових джерел, але загальні джерела перевищують обсяг запасів, тобто тип фінансової стійкості – нестійкий. Підприємство вкриває свої запаси за рахунок короткострокових зобов'язань, які, хоч і забезпечують поточну операційну діяльність, але підвищують фінансові ризики у разі затримок надходження доходів чи інших факторів.

2.2.3. Аналіз динаміки показників рентабельності діяльності

Для розробки стратегії забезпечення фінансової стійкості важливо також проаналізувати показники рентабельності діяльності підприємства. Ці показники дозволяють оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для отримання прибутку, і є орієнтирами для прийняття рішень щодо інвестування, управління витратами та оптимізації виробничих процесів. Показники рентабельності представлено в таблиці 2.5.

Показники доходів, прибутків і рентабельності коливалися. У 2023 році спостерігалася збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 8808,8 тис.грн або в 1,6 разів; валового прибутку 3272,9 тис.грн. 1,9 разів; чистого прибутку 769,7 тис.грн. в – 4,3 рази. При цьому, собівартість реалізованої продукції у 2023 р. залишалася майже на рівні 2022 р. У зв'язку з цим, в 2023 році спостерігається значне покращення всіх показників рентабельності діяльності підприємства.

У 2024 р. в порівнянні з 2023 р. собівартість реалізованої продукції зросла на 5629,9 тис. грн. (+52,6%), а чистий дохід від реалізації продукції знизився на 2933 тис. грн. (11,2%). Внаслідок цього, валовий прибуток знизився на 8563 тис.грн. (53,9%), чистий - на 1173 тис.грн. (44,6%). Відповідно, у 2024 р. спостерігалася різке падіння показників рентабельності.

Таблиця 2.5

Динаміка показників рентабельності діяльності

Показники	Один. вимірю- вання	Роки			Відхилення (+; -)	
		2022	2023	2024	2023р./ 2022р.	2024р./ 2023р.
Чистий дохід від реалізації продукції	Тис.грн.	14409,6	26151,7	23218,4	11742	-2933
Собівартість реалізованої продукції	Тис.грн.	10792,5	10698,5	16328,4	-94	5629,9
Змінні витрати	Тис.грн.	6907,2	6847,04	10450,18	-60,16	3603,1
Валовий прибуток	Тис.грн.	3617,1	15453,2	6890	11836	-8563
Чистий прибуток	Тис.грн.	234,2	2176,6	1003,9	1942,4	-1173
Рентабельність виробництва	%	33,51	144,44	42,20	110,93	-102,2
Рентабельність реалізації	%	1,625	8,323	4,324	6,6977	-3,999
Рентабельність оборотних активів	%	3,160	36,946	17,177	33,79	-19,77
Рентабельність основних виробничих засобів	%	1,412	12,624	4,872	11,213	-7,753
Рентабельність чистих активів	%	0,976	9,409	3,795	8,4335	-5,614
Рентабельність власного капіталу	%	1,641	15,050	6,599	13,409	-8,451
Рентабельність сукупного капіталу	%	0,761	6,844	2,872	6,0829	-3,972

За формулою 1.1 визначимо поріг рентабельності, а за формулою 1.2 запас фінансової стійкості - це точка нульового прибутку (доходи дорівнюють витратам).

Поріг рентабельності:

2022р. $ПР = 3885,3 / (1 - 6907,2 / 14409,6) = 7462,3$ тис.грн.

2023р. $ПР = 3851,46 / (1 - 6847,04 / 26151,7) = 5217,51$ тис.грн.

2024р. $ПР = 5878,2 / (1 - 10450,18 / 23218,4) = 10689,27$ тис.грн.

Запас фінансової стійкості:

2022р. ЗФС= $(14409,6-7462,3)/14409,6*100=48,2\%$

2023р. ЗФС = $(26151,7-5217,51)/26151,7=80,1\%$

2024р. ЗФС = $(23218,4-10689,27)/23218,4=54\%$.

Аналіз показників порогу рентабельності (ПР) і запасу фінансової стійкості (ЗФС) за 2022–2024 роки свідчить про значні коливання у фінансовій стабільності підприємства.

У 2023 р. в порівнянні з 2022 р. ПР знизився до 5 217,51 тис. грн, що свідчить про покращення фінансової стійкості та зниження точки беззбитковості. Однак у 2024 році ПР різко зріс до 10 689,27 тис. грн, що свідчить про погіршення фінансового стану і необхідність значно більшого обсягу реалізації для покриття витрат.

У 2022 році запас фінансової стійкості становив 48,2%, що є помірним рівнем захисту від фінансових ризиків. У 2023 році ЗФС значно покращився до 80,1%, що свідчить про підвищення фінансової стійкості і запасу міцності. У 2024 році ЗФС зменшення до 54%, що вказує на зниження фінансової стійкості. Зниження запасу фінансової стійкості у 2024 році пов'язане з підвищенням порогу рентабельності і зростанням собівартості, що ускладнює підтримку стабільної діяльності підприємства в умовах нестабільного ринку.

Висновки до розділу 2

Приватне акціонерне товариство «Агрофірма «Провесінь» засноване у 1996 році. Це мале підприємство в місті Львові з організаційною структурою управління, яка відповідає акціонерним товариствам. Основними напрямками діяльності є виробництво та продаж сільськогосподарської продукції, в т.ч. ранньої, вирощеної в теплицях.

Аналіз виробничо-господарської діяльності виявив, що протягом 2022-2024 рр. відбувався динамічний розвиток виробничого потенціалу підприємства: збільшення чисельності персоналу, оновлення основних засобів, впровадження сучасних агротехнологій та прискорення оборотності оборотних засобів. В той же час, у 2024 р. в порівнянні з 2023 р. спостерігалось деяке зниження обсягів доходів та значне зростання витрат, що спричинило зменшення обсягів прибутків, падіння рентабельності та виробітку.

Комплексна оцінка фінансової стійкості ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» вказує на зменшення її рівня. Аналіз структури балансу показав зменшення частки оборотних активів при зростанні вартості необоротних. Частка власного капіталу у фінансуванні активів зменшилася, а частка короткострокових зобов'язань збільшилася. В результаті цього, показники платоспроможності та фінансової стійкості перебували нижче нормативного рівня у всі три роки, що створює ризик фінансової нестабільності. Тип фінансової стійкості підприємства за результатами аналізу визнано як нестійкий протягом усього досліджуваного періоду.

Аналіз показників порогу рентабельності, який у 2024р. збільшився майже в 2 рази в порівнянні з 2023р. та запасу фінансової стійкості, який зменшився з 80,1% до 54% підтверджують негативні зміни на кінець аналізованого періоду.

Це вказує на втрату темпів прибутковості діяльності ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» та зростання фінансових ризиків, що потребує оперативних управлінських рішень.

3. Пропозиції та рекомендації щодо покращення управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

3.1. Аналіз проблем та загроз для фінансової стійкості ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» в умовах воєнного часу

В умовах воєнного стану, підприємства зіштовхуються з постійними викликами, які охоплюють усі функціональні сфери діяльності підприємства, включаючи управління персоналом, маркетингову діяльність, логістику, матеріально-технічне забезпечення й взаємодію з клієнтами.

У результаті проведеного аналізу було встановлено, що ПрАТ «Агрофірма «Провесінь», попри позитивну динаміку окремих фінансових показників у 2023 році, у 2024 році зіткнулося з низкою фінансово-організаційних проблем, які свідчать про погіршення рівня фінансової стійкості. Основними викликами стали зростання собівартості, падіння рентабельності, відсутність власних оборотних коштів та зниження рівня ліквідності. У зв'язку з цим постає нагальна потреба в розробці системи заходів, спрямованих на стабілізацію та підвищення фінансової безпеки підприємства.

Забезпечення фінансової безпеки вимагає системного підходу та стратегічного планування, зорієнтованого на підвищення стійкості підприємства до дестабілізуючих впливів. На діяльність підприємств впливають зовнішні та внутрішні чинники.

Зовнішні (неконтрольовані) фактори, такі як стан економіки, темпи зростання інфляції, рівень зайнятості, та політика уряду в агросекторі, вимагають від ПрАТ "Агрофірма "Провесінь" постійного моніторингу та швидкої адаптації до змін.

Виокремимо, основні сучасні проблеми діяльності малих аграрних підприємств в Україні. Перш за все, це високий рівень виробничих витрат, зокрема значне подорожчання таких ресурсів, як насіння, мінеральні добрива, паливно-мастильні матеріали, засоби захисту рослин тощо. Економічна

нестабільність, інфляційні процеси, порушення логістичних ланцюгів постачання внаслідок воєнних дій суттєво підвищили собівартість виробництва. Для малих підприємств, які не мають масштабного виробництва, закупівель за оптовими цінами чи запасів, це стає критичним чинником зниження прибутковості.

Актуальною є проблема високої енергоємності тепличного виробництва, особливо в зимовий період. За підрахунками, витрати на енергоресурси (зокрема, на опалення) можуть становити до 40% загальної собівартості продукції. Це значно перевищує аналогічні показники в багатьох країнах ЄС, де держава активно субсидує використання альтернативної енергетики. В Україні ж малі агрофірми змушені витратити суттєву частину доходів саме на підтримання теплового режиму, що обмежує інвестиції в інші сфери розвитку.

Також, спостерігаються труднощі зі збутом виробленої продукції. Через відсутність достатніх логістичних потужностей, маркетингових інструментів і контактів з торговельними мережами, малі агровиробники часто не можуть забезпечити стабільні обсяги реалізації, особливо на зовнішніх ринках. Експортна діяльність вимагає сертифікації, знання законодавства країн-імпортерів і транспортування великих партій, що для малих підприємств є практично недоступним без зовнішньої підтримки або кооперації.

Ще однією вагомою загрозою виступає конкуренція з дешевим імпортом овочевої продукції, зокрема з країн, де рівень виробничих витрат істотно нижчий завдяки сприятливим кліматичним умовам або державним дотаціям. Така продукція часто надходить за демпінговими цінами, змушуючи українських виробників або знижувати вартість товару, зменшуючи рентабельність, або втрачати частку ринку. Це посилює тиск на малих аграріїв, які не мають змоги конкурувати за рахунок масштабу чи обсягів.

3.2. Управлінські рішення щодо покращення виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

Проведемо SWOT-аналіз ПрАТ «Агрофірма «Провесінь», який допоможе виявити взаємозв'язки між внутрішнім потенціалом агрофірми та зовнішніми впливами, що діють на ринку (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Матриця SWOT-аналізу ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

<i>Можливості</i>	<i>Сильні сторони</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
Зростання попиту на екологічно чисту сільськогосподарську продукцію Розширення ринків збуту Залучення інвестицій та державних грантів для розвитку виробництва Впровадження нових технологій та методів господарювання	Висока якість та екологічна чистота продукції Досвід та професіоналізм команди Сучасне обладнання та технології Ефективна система управління Соціальна інфраструктура
<i>Загрози</i>	<i>Слабкі сторони</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
Нестабільність економічної та політичної ситуації Зростання конкуренції на ринку Зміна клімату та погодні катаклізми Зміна державної політики в аграрному секторі Нестача кваліфікованих кадрів	Недосконала система маркетингу Недостатній рівень автоматизації виробничих процесів Залежність від постачальників сировини і матеріалів Відсутність диверсифікації виробництва

Зведений SWOT-аналіз показав, що ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» володіє значними сильними сторонами та можливостями, такими як висока якість сільськогосподарської продукції, ефективне управління, наявність сучасного агротехнічного обладнання. Проте існують і потенційні загрози та слабкі сторони, які потребують особливої уваги. Серед них - посилення конкуренції на аграрному ринку, зміни клімату, недостатня увага до реклами та маркетингових стратегій, а також негативні впливи зовнішніх факторів.

Внутрішні обмеження включають недостатню автоматизацію виробничих процесів та обмежену диверсифікацію продукції.

За результатами, проведеного у розділі 2.1 аналізу, було виявлено зростання виробничого і трудового потенціалу ПрАТ «Агрофірма «Провесінь». Підприємство частково модернізувало виробництво (зокрема, встановлено систему крапельного поливу) та покращило соціальну інфраструктуру (створення робочих місць, підвищення заробітної плати, участь у місцевих соціальних проєктах). З одного боку реалізація інвестиційних проєктів, знизилася фінансова стійкість підприємства через зміну структури балансу. Однак, це дає можливість підприємству якісно збільшити свої виробничі потужності і вийти на нові ринки збуту.

Проведемо розширений SWOT-аналіз ПрАТ «Агрофірма «Провесінь», і за його результатами визначимо основні стратегічні напрями діяльності підприємства (таблиця 3.2).

Як бачимо, одним з пріоритетних стратегічних напрямів діяльності підприємства є розширення ринків збуту продукції. ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» має для цього достатньо ресурсів і можливостей. З огляду на специфіку діяльності підприємства, перспективною ринковою нішею є виробництво і реалізація еко- агропродукції. У сучасних умовах споживачі дедалі більше орієнтуються на безпечну, натуральну та екологічно сертифіковану продукцію, особливо після пандемії COVID-19 і в умовах зростання глобальної уваги до сталого розвитку та харчової безпеки.

Для агрофірми «Провесінь», яка вже спеціалізується на вирощуванні свіжих овочів та нішевих культур, це є сприятливою тенденцією, оскільки:

- підприємство має власні тепличні потужності, що дає змогу контролювати весь цикл виробництва і впроваджувати безпечні технології без використання шкідливих хімікатів;

- застосування системи крапельного зрошення та органічних добрив спрощує процес екологізації виробництва;

-агрофірма може адаптувати частину посівних площ відкритого ґрунту під вирощування продукції з органічною сертифікацією, що відкриє доступ до преміум-сегменту ринку, зокрема в ЄС.

Окрім того, акцент на еко-продукції створює можливості для участі в міжнародних грантах та програмах підтримки органічного фермерства.

Таблиця 3.2

Розширена матриця SWOT-аналізу ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

	Можливості	Загрози
	Зростання попиту на екологічно чисту сільсько-господарську продукцію; Розширення ринків збуту; Залучення інвестицій та для грантів для розвитку Впровадження нових технологій та методів господарювання державна підтримка аграрного сектору	Зростання конкуренції на ринку; Зміна клімату та погодні катаклізми; Нестабільність економічної ситуації Зміна державної політики в аграрному секторі; Нестача кваліфікованих кадрів
Сильні сторони	СиСiМ	СиСiЗ
Висока якість та екологічна чистота продукції Досвід та професіоналізм команди; Сучасне обладнання та технології Ефективна система управління; Розвинена соціальна інфраструктура	Збільшення продажів екопродукції Оновлення обладнання та технологій за рахунок інвестицій та державних грантів; Висока кваліфікація співробітників дає можливість впроваджувати новітні технології та методи господарювання	Передова позиція на регіональному ринку ранньої сільськогосподарської продукції за рахунок високої якості та її екологічності; Ефективна система управління дозволяє мати в штаті досвідчених спеціалістів
Слабкі сторони	СлСiМ	СлСiЗ
Недосконала система маркетингу Низький рівень Автоматизації виробничих процесів; Відсутність диверсифікації виробництва	Можливість розширення ринків збуту, потребує удосконалення системи маркетингу Вихід на міжнародні ринки потребує сертифікації При можливості залучення інвестицій необхідно вдосконалити систему автоматизації виробничих процесів	Низький рівень автоматизації окремих виробничих процесів призводить до підвищення трудомісткості виробництва та зростання собівартості Загроза втрати високо-кваліфікованих кадрів через політико-економічну ситуацію

Отже, пріоритетними завданнями ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» - є підвищення ефективності використання потенціалу підприємства і пошук

резервів збільшення прибутковості його діяльності та забезпечення фінансової безпеки діяльності підприємства. Основні стратегічні та оперативні напрями покращення виробничо-господарської діяльності та фінансової стійкості підприємства подано в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Управлінські рішення щодо покращення виробничо-господарської діяльності та фінансової стійкості ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»

Групи заходів	Управлінські рішення
Збільшення доходів і прибутків	Збільшення обсягів виробництва і реалізації органічної продукції Розширення номенклатури продукції (диверсифікація виробництва)
Скорочення обсягу витрат	Впровадження енергоефективних технологій (використання сонячних панелей, біопалива) Кооперація з іншими господарствами для закупівлі палива, насіння та добрив з метою отримання оптових знижок Використання місцевих органічних добрив (компост, біогумус)
Збільшення частки власного капіталу	Збільшення обсягів нерозподіленого прибутку
Модернізація основних засобів	Технологічні інновації (впровадження клімат контролю, використання гідропонних систем, IoT-сенсорів для моніторингу стану рослин, GPS-технологій для оптимізації витрат на засоби захисту рослин) Розширення потужностей сучасних сховищ агропродукції
Удосконалення маркетингової і комерційної політики	Вихід на нові ринки збуту (мікрогрін, органічна продукція) Організація співпраці з локальними мережами збуту

Впровадження сонячних панелей або систем на біопаливі (тирса, стружка, лушпиння соняшникових, рештки рослин тощо) на ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» є стратегічно доцільним рішенням, що сприяє

зниженню витрат, посиленню енергетичної безпеки та адаптації до змін ринку. Слід зазначити, що у структурі витрат продукції тепличного виробництва опалення становить до 40% собівартості продукції. Впровадження енергоефективних систем дозволяє скоротити витрати на електроенергію на 25–30%.

Слід зазначити, що в Україні існує державна підтримка малих агрогосподарств. Малим тепличним господарствам доступні гранти на модернізацію обладнання, впровадження енергоефективних технологій і розширення виробництва. Механізми реалізації підтримки. Постанова Кабінету Міністрів України №918 визначає порядок використання бюджетних коштів для фермерів і малих агропідприємств [30]. Фінансування здійснюється через Міністерство аграрної політики, Міністерство економіки та Український державний фонд підтримки фермерських господарств. Програми передбачають пільгові кредити, гранти та компенсації на сплату єдиного соціального внеску.

Модернізація основних засобів. Впровадження технологічних інновацій у виробничий процес ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» є важливою складовою підвищення ефективності, рентабельності та екологічної стійкості аграрного виробництва. Застосування сучасних агротехнологій дозволяє не лише скоротити витрати, а й підвищити якість та кількість виробленої продукції, знизити вплив людського фактора, а також забезпечити гнучке реагування на зміну кліматичних умов та кон'юнктури ринку.

Зокрема, *автоматизація процесів контролю мікроклімату в теплицях* передбачає моніторинг і регулювання температури, вологості повітря, рівня вуглекислого газу (CO₂) та освітлення. Завдяки таким системам створюються оптимальні умови для росту рослин протягом усього циклу вирощування, незалежно від зовнішніх погодних умов. За результатами досліджень, впровадження клімат-контролю дозволяє зменшити втрати врожаю на 15–20%

та скоротити енерговитрати на 30%, що є критично важливим в умовах енергетичної нестабільності та високих цін на енергоносії.

Гідропонні системи вирощування дають можливість: підвищити врожайність до 40 кг/м², у порівнянні з 25 кг/м² у традиційних теплицях; зменшити використання води на 70–90%, контролювати живлення рослин з максимальною точністю; зменшити ризик зараження хворобами, що передаються через ґрунт. Використання інтернету речей (IoT) у тепличному господарстві дозволяє в режимі реального часу відстежувати вологість ґрунту або субстрату, рівень освітлення, стан листя, температуру кореневої зони, концентрацію добрив. На основі отриманих даних автоматизовані системи самостійно регулюють полив, підживлення або вентиляцію. Це скорочує витрати на фітопрепарати на 10–15% завдяки точковому застосуванню.

Використання GPS у сільському господарстві забезпечує точне землеробство - контроль за нормами внесення добрив, засобів захисту рослин, насіння [16].

Диверсифікація продукції дозволяє підприємству заявити про себе як про виробника конкурентоспроможної продукції, а не лише постачальника сировини. Важливим є освоєння виробництва нових видів продукції з високим ступенем готовності, що підвищує цінність для споживача та відкриває можливості для експорту. Для ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» це може означати розширення лінійки овочевих, фруктових, перероблених і органічних продуктів, а також активізацію зовнішньоекономічної діяльності⁶. Розробка стратегії диверсифікації передбачає оптимізацію структури посівних площ, впровадження нових напрямків (переробка, органічне виробництво, вирощування нішевих культур), що дозволяє максимізувати прибуток і підвищити рентабельність. Для прикладу, моделювання структури виробництва з урахуванням переробки частини продукції дає змогу отримати додатковий прибуток і підвищити рентабельність на 9–10% порівняно з традиційною структурою [19].

Підвищення ефективності маркетингової політики і збуту продукції. Організація ефективної співпраці з локальними мережами збуту є стратегічно важливим напрямом для підвищення прибутковості та впізнаваності продукції ПрАТ «Агрофірма «Провесінь». Такий підхід дозволяє зменшити залежність від великих оптових посередників, знизити логістичні витрати, а також забезпечити більш тісний контакт із кінцевим споживачем. Одним із ефективних інструментів розширення каналів збуту є налагодження партнерських відносин з фермерськими магазинами, продуктовими крамницями «біля дому», а також локальними аграрними кооперативами. Такі формати дозволяють підприємству реалізовувати свою продукцію з вищою рентабельністю ніж при продажах оптом. Ініціативи типу «Сільпо-Локал», які створені великими торгівельними мережами з метою просування українських локальних виробників, відкривають нові можливості для входження на ринок без необхідності конкурувати з масовим імпортом. Участь у таких програмах дозволяє підприємству вийти/розширити ринки збуту, отримати маркетингову підтримку з боку мережі, а також підвищити впізнаваність бренду.

ВИСНОВКИ

В дипломній роботі, нами проведено аналіз виробничо-господарської діяльності та фінансового стану ПрАТ «Агрофірма «Провесінь». Запропоновано заходи і управлінські рішення щодо підвищення ефективності його діяльності та забезпечення фінансової безпеки.

Фінансова стійкість підприємства - є комплексним поняттям та забезпечується балансом між власними й позиковими ресурсами, достатнім рівнем платоспроможності, наявністю внутрішніх джерел фінансування та здатністю реагувати на фінансові загрози.

ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» є малим приватним підприємством, що здійснює діяльність у сфері сільського господарства з 1996 року. Воно спеціалізується на вирощуванні овочевих, баштанних, лікарських і зернових культур, а також має сучасне тепличне господарство. Завдяки реєстрації товарного знаку, підприємство забезпечує юридичний захист бренду, а гнучка організаційна структура дає змогу ефективно здійснювати фінансову, виробничу та збутову діяльність.

У період 2022-2024 рр. відбулося збільшення потенціалу підприємства:

- чисельність працівників зросла з 19 до 35 осіб (на 84,2%) що свідчить про розширення виробничої бази та запуск нових проєктів;
- вартість необоротного капіталу підвищилася на 5738,25 тис.грн. (24,6%) завдяки зростанню обсягів незавершених капітальних інвестицій;
- первісна вартість основних засобів- на 5,14% в результаті проведення їх модернізації (реконструкція теплиць, впровадження сучасної системи крапельного зрошення).

Це дозволило покращити технічний стан основного капіталу.

Загалом, з 2022р по 2024р. спостерігаємо:

- збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 8808,8 тис.грн. (61,1%);
- збільшення собівартості продукції на 5535,9 тис.грн. (51,3%);

- зростання фондівдачі на 29,9% (внаслідок приросту обсягів реалізації продукції);
- зниження фондоозброєності на 32,6% (внаслідок збільшення чисельності працівників);
- зниження виробітку на одного працівника на 12,5%;
- збільшення заробітної плати на 27,1% (зумовлено економічними причинами, ринком праці). У 2024р. заробітна плата становила 15,05 тис.грн./місяць. В той же час, приріст заробітної плати випереджав приріст виробітку, що погіршує фінансовий стан підприємства;
- прискорення оборотності оборотних засобів у 2 рази (внаслідок зменшення обсягів оборотного капіталу і збільшення обсягів реалізованої продукції);
- зростання обсягів валового прибутку на 3272,9 тис.грн в 1,9 разів, чистого прибутку 769,7 тис.грн. (4,3 рази);
- підвищення показників рентабельності діяльності, порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості.

Водночас, техніко-економічні показники, які характеризують фінансово-економічну діяльність підприємства (обсяг чистого доходу від реалізації продукції, валовий та чистий прибутки, виробіток продукції, фондівдача, показники рентабельності, запасу фінансової стійкості та ін.) змінювалися нерівномірно: у 2023р. - зросли, а у 2024 р. - знизилися. Це вказує на спад ділової активності підприємства на кінець аналізованого періоду.

Фінансовий стан ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» протягом 2022-2024 років був нестійким. На підприємстві не вистачало власних засобів і довгострокового позикового капіталу для повного покриття запасів. Запаси покривалися тільки за рахунок усіх джерел формування капіталу. Усі визначені показники ліквідності балансу, а також відносні показники фінансової стійкості: коефіцієнт автономії, маневреності власного капіталу,

фінансування маневреності оборотних активів та ін. були нижчими за рекомендовані значення та мали тенденцію до зниження. Це погіршує фінансове становище підприємства та загрожує його фінансовій безпеці. Така ситуація, зумовлена також впливом зовнішніх чинників економічного середовища: воєнного стану, інфляційного тиску, зростанням енерговитрат та проблемами зі збутом продукції.

SWOT-аналіз підприємства виявив суттєвий стратегічний потенціал, зокрема в напрямі вирощування екологічно чистої продукції та розширення ринків збуту. Сильними сторонами залишаються якісна продукція, в т.ч. і органічна, досвідчений персонал, сучасне технічне оснащення. Слабкими сторонами є - низький рівень автоматизації, маркетингова пасивність і відсутність диверсифікації.

З огляду на це, ми пропонуємо такі управлінські рішення для підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності та забезпечення фінансової стійкості ПрАТ «Агрофірма «Провесінь»:

- збільшення обсягів виробництва і реалізації органічної продукції;
- розширення номенклатури продукції (диверсифікація виробництва);
- впровадження енергоефективних технологій;
- впровадження технічних інновацій;
- кооперація з іншими господарствами для закупівлі ресурсів;
- вихід на нові ринки збуту (мікрогрін, органічна продукція);
- організація співпраці з локальними мережами та суб'єктами збуту.

Забезпечення фінансової безпеки та розвитку ПрАТ «Агрофірма «Провесінь» потребує розробки комплексної стратегії, яка поєднує технологічну модернізацію, енергоефективність, вдосконалення маркетингу, участь у державних програмах і розвиток кооперації. Такий підхід дозволить зміцнити фінансову стійкість, підвищити рентабельність і розширити ринкову частку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агросектор України: вплив війни та перспективи відновлення / <https://dlf.ua/ua/agrosector-ukrayini-vpliv-vijni-ta-perspektivi-vidnovlennya>
2. Бланк І. А. Управління фінансовою безпекою підприємства. Київ : Ніка-Центр, 2004. 776 с.
3. Бунда О. М., Перова О.М. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2015. № 2(85). С. 99-107.
4. Валюх А. В., Зайцев О. В. Аналіз та напрями покращення фінансового стану підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 28
5. Вівчар О.Й., Кос Т.Ю. Сучасні методи оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Економічні науки*. 2023. №4 (116) <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-4-116-23>
6. Гапак Н. М., Капштан С. А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Економіка*. 2014. Вип. 1. С. 191-196.
7. Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219–223.
8. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 256 с.
9. Гриньова, В. М. Фінанси підприємств [Текст]: навчальний посібник / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. - 3-тє вид., стереот. - К. : Знання-Прес, 2006. - 423 с. - (Вища освіта ХХІ століття). - ISBN 966-311040-6.
10. Громова, А. Є., Крамаренко, К. Є., Рудик, Т. О. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів. *Молодий вчений*. 2016. № 5(32). С. 44-47. 5.
11. Денисенко М. П., Зазимко, О. В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 10. С. 52-58.

12. Довбня С.Б., Сидоренко Є.К. Формування ієрархічної системи діагностики фінансової стійкості підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 1(18). С. 108–114
13. Донченко, Т.В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2010. № 1, т. 1. С. 23-27.
14. Завадський Й.С., Осовська Т.В., Юшкевич О.О. Економічний словник. - Київ: Кондор, 2006. — 356 с.
15. Івахненко В.М., Курс економічного аналізу: Навчальний посібник // Київ: Знання-Прес, 2000. – 208 с.
16. Інноваційні технології в тепличному господарстві/
<https://vegetable.com.ua/innovatsijni-texnologii-v-teplichnomu-gospodarstvi-vprovadzhennya-ukrainskimi-fermerami-ekspertnij-oglyad>
17. Кальченко, О. М. Теоретичні аспекти формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. (2(6), 320–326.
18. Костенко, Ю., Короленко, О., & Гузь, М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. (43).
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-4377>
19. Колесник В.М., Бойко А.С. Розробка стратегії диверсифікації на сільськогосподарських підприємствах. *Агросвіт*. 2013. (13)
20. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент / Крамаренко Г. О., Чорна О. Є.. 2-ге вид.: Підручник. - Київ: Центр учб. Літ., 2009. - 520 с.
21. Кузнецова С. А. Фінансовий менеджмент [текст] : навч. посіб. / С. А. Кузнецова. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 12с.
22. Лагун М. І. Послідовність проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства [Текст] / М. І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні. - 2006. - №6. - С.31-36.

23. Лучко М.Р. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с.
24. Методичні вказівки до написання та захисту бакалаврських кваліфікаційних робіт студентами галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка / Дубовіч І.А., Загвойська Л.Д., Наливайко Н.Я. – Львів: НЛТУ України, 2023. – 32 с.
25. Мулик Т.О., Томчук О.Ф., Федоришина Л.І. Аналіз фінансової стійкості підприємства. *The scientific heritage*. 2020. №43. с. 46-55
26. Непочатенко, О.О. - Фінанси підприємств: підручник / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук . – Київ : Центр учбової літ. (ЦУЛ), 2013 . – 503 с. : рис., табл.
27. Офіційний сайт ПрАТ «Агрофірма «Провесінь». <https://provesin-agrofirma.business-guide.com.ua/>
28. Панасюк Б.М., Шулик Ю.В. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. Науковий блог. 2019. № 3. С. 141–148.
29. Поддєрьогін А.М. Фінанси суб'єктів господарювання /А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк, Г. Г. Нам, А. М. Павліковський; під.ред. А. М. Поддєрьогіна.- К.: КНЕУ, 2004. — С.362
30. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 серпня 2022р. №918 «Про затвердження порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам та іншим виробникам сільськогосподарської продукції» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2022-%D0%BF#Text>
31. Приймак С. В., Волкова О. А. Діагностика фінансової стійкості підприємств в умовах посилення глобальної конкуренції. *Економіка і суспільство*. 2021. №30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-58>
32. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч.посб.- 3-тє вид., випр.. і доп..- К.: Знання, 2007.-668с.
33. Смірнова Т.О., Усатюк К.К. Фінансова стійкість підприємства.

Науковий вісник національного лісотехнічного університету України. 2011. Вип. 21.11.-С. 196-201

34. Сокальська Р.Б., Зелікман В.Д. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. Аналіз фінансової звітності. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. – 92 с.

35. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб./ Ю. М. Тютюнник, Л. О. Полтава: В-во ПП «Астроя», 2020. 434 с

36. Тютюнник Ю.М. Формування методики факторного аналізу показників фінансової стійкості аграрних підприємств. *Облік і фінанси АПК*. 2009. №1. С. 111-115

37. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств: навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: МАУП, 2004. — 328с.

38. Фінансовий аналіз [текст] навчальний посібник / За заг. Ред. Школьник І.О.- Київ: «Центр учбової літератури, 2016. — 368с.

39. Фінансовий аналіз : навч. посібник / уклад. : Н.Л. Марусяк. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

40. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. В.М. Бороноса. – Суми: вид-во СумДУ, 2012. С. 539

41. Чепка В.В., Матяш О.К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу *Економіка і суспільство*. 2017. №12. с. 649-655

42. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2013. — 375 с.

43. Ahmad N. S. M., Mr. R. Ah. A. Atniesha The Pecking Order Theory and Start-up Financing of Small and Medium Enterprises: Insight into Available Literature in the Libyan Context. *Financial Markets, Institutions and Risks*, (2018),- 2(4), 5-12. DOI: [http://doi.org/10.21272/fmir.2\(4\).5-12.2018](http://doi.org/10.21272/fmir.2(4).5-12.2018).

Додаток А

Показники фінансової стійкості підприємства

Показник	Формула розрахунку з кодами рядка у фінансовій звітності	Характеристика
<i>Коефіцієнт автономії</i>	[р.1495]:[р.1900]	Відношення власного капіталу до сукупного капіталу.
<i>Коефіцієнт фінансової залежності</i>	[р.1900] : [р.1495]	Відношення сукупного капіталу до власного капіталу.
<i>Коефіцієнт фінансового ризику</i>	[р.1595+р.1695] : [р.1495]	Відношення суми довго- і короткострокових зобов'язань до власного капіталу.
<i>Коефіцієнт маневреності власного капіталу</i>	[р.1195-р.1695]/ [р.1495]	Відношення різниці оборотних активів і короткотермінових зобов'язань до суми власного капіталу.
<i>Коефіцієнт маневреності оборотних активів</i>	[р.1165]/ [р.1495-1095]	Відношення суми грошових коштів до суми власного капіталу і необоротних активів
<i>Коефіцієнт концентрації позикового капіталу</i>	[р.1595+р.1695]/ [р.1900]	Відношення суми довго- і короткотермінових зобов'язань до підсумку балансу

Додаток Б

Оцінка джерел формування запасів здійснюється через систему показників, які характеризують ступінь охоплення різних видів джерел:

- наявність власних оборотних засобів (НВ);
- наявність довгострокових джерел формування запасів (НД);
- показник загальної величини джерел формування запасів (НЗ).

Цим показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпеченості джерелами їх формування:

(надлишок (+) або недостача (-)) власних оборотних засобів:

$$+(-) \text{ НВ} = \text{НВ} - \text{ЗВ}$$

Де, ЗВ — вартість запасів;

- довгострокових джерел формування:

$$+(-) \text{ НД} = \text{НД} - \text{ЗВ}$$

- загальної величини джерел формування запасів:

$$+(-) \text{ НЗ} = \text{НЗ} - \text{ЗВ}$$

Оцінка ступеня фінансової стійкості в залежності від рівня відповідних показників приведена в таблиці 2.7.

Показники оцінки ступеня фінансової стійкості

Абсолютна стійкість	Нормальна стійкість	Нестійке фінансове становище	Кризовий фінансовий стан
+ НВ $\geq$ 0	-НВ $\leq$ 0	-НВ $<$ 0	-НВ $<$ 0
+НД $\geq$ 0	+НД $\geq$ 0	-НД $<$ 0	-НД $<$ 0
+НЗ $\geq$ 0	+НЗ $\geq$ 0	+НЗ $\geq$ 0	-НЗ $<$ 0
1 $\div$ 1,1	0 $\div$ 1,1	0 $\div$ 0,1	0 $\div$ 0,0